

Allmänhetens attityder till effektivisering av välfärden.

Resultat av Demoskop-undersökning

Maj 2022

1. Förord

Svenskt Näringsliv bedriver ett långsiktigt projekt för att öka effektiviteten i välfärdstjänsterna, ("mer värde för skattepengarna"). Till grund för analysen ligger bland annat en statistisk modell som Svenskt Näringsliv låtit utarbeta och som strukturensar både kvalitet och kostnad för de två resursmässigt mest omfattande kommunala välfärdstjänsterna, grundskolan och äldreomsorgen. Efter att således ha tagit hänsyn till kommunernas olika förutsättningar kan en grupp föredömeskommuner tas fram som övriga kan jämföras med. Analysen visar att effektiviseringspotentialen är betydande, i storleksordningen 10 procent av kostnaderna. Konsultföretaget WSP har med en likartad modell inom övriga kommunala välfärdsverksamheter skattat en effektiviseringspotential i samma storleksordning. Sammantaget innebär det en total effektiviseringspotential i kommunernas välfärdstjänster om ca 40 miljarder kronor. Detta med dagens teknik och sätt att arbeta. Med ny teknik och nya arbetsmetoder skulle potentialen vara ännu mycket större. I våra möten med kommuner upplever vi ett ganska stort intresse för frågorna men också en viss politisk ängslighet över att effektiviseringsarbete inte är en fråga som prioriteras av väljarna och att det till och med skulle kunna upplevas som negativt. Därför har vi låtit Demoskop genomföra en undersökning av allmänhetens attityder till dessa frågor.

För att ta reda på svenska folkets attityder till en rad olika skattefrågor samt frågor relaterade till hur skattemedel används och möjligheten att effektivisera offentliga verksamheter lät Svenskt Näringsliv Demoskop genomföra webbintervjuer mellan 24 november och 7 december 2021. Totalt genomfördes 3055 webbaserade intervjuer.

Anders Morin, ansvarig för välfärdspolitik.

Robert Gidehag, projektledare/kommunikatör.

Innehåll

1. Förord	2
Innehåll	3
2. Resultaten av undersökningen	4

2. Resultaten av undersökningen

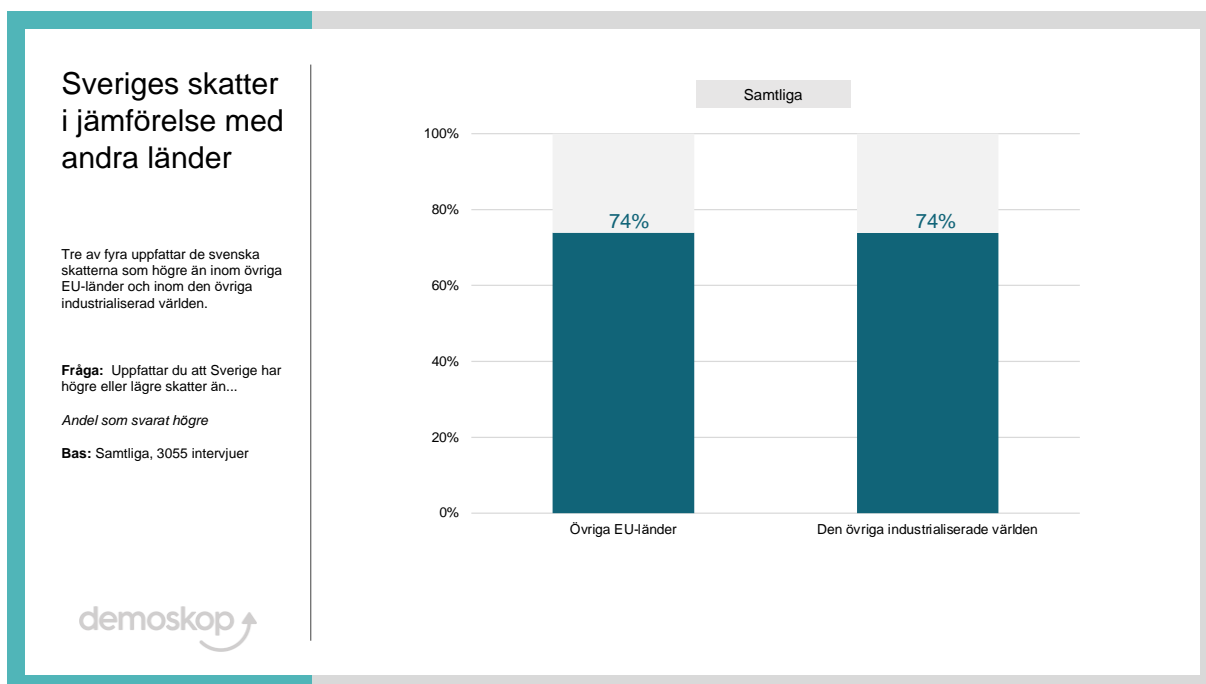

Om undersökningen

Syfte	Att studera den svenska allmänhetens inställning till användningen av skattemedel i dagsläget.	
Metod	Webbintervjuer	
Målgrupp	Allmänheten 16+	
Antal intervjuer	3055 intervjuer	
Vägning	Resultatet är vägt med avseende på kön, ålder, region och röstningsintention	
Fältperiod	24 november – 7 december 2021	
Ansvariga	Svenskt Näringsliv Demoskop	Robert Gidehag Anders Lindholm

Den första frågan handlar om Sveriges skatter i relation till andra länder. Man kan konstatera att kännedomen om att Sverige har höga skatter är relativt god, 74 procent svarar att man uppfattar att Sverige har högre skatter än både övriga EU-länder och länderna i den övriga industrialiserade världen. Men samtidigt kan man se det som att det faktiskt är en fjärdedel av svenskarna som inte uppfattar detta och därmed har en felaktig uppfattning om skatternas nivå relativt andra länder.

Trots allt finns en överväldigande majoritet som känner till att Sverige är ett högskatteland. Samtidigt är det en allmänt utbredd uppfattning att skattemedlen används ineffektivt. Det spelar ingen roll om frågan gäller kommunen, regionen eller staten – betydligt fler än hälften av svenskarna tror att skattemedlen används ineffektivt. Sämst ut kommer regionerna där 66 procent tror att skattemedlen används ineffektivt. I storleksordningen en femtedel av befolkningen (lite beroende på vilken del av offentliga sektorn frågan gäller) tror att skattemedlen används effektivt. Mot bakgrund av detta är det förvånande att det allmänna missnöjet med skattepolitiken trots allt är så litet. Enligt en annan undersökning av Demoskop visar det sig till exempel att 72 procent är för en skattehöjning om den går till sjukvården, 57 procent om den går till äldreomsorgen och 51 procent om den går till skolan.

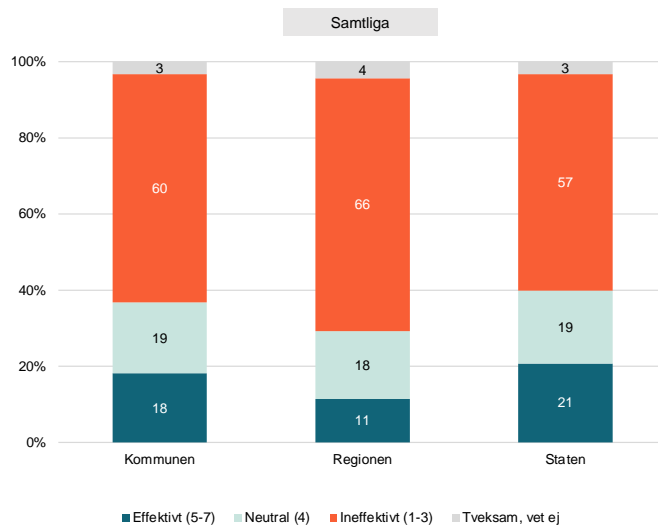
Hur man tror att skattemedel används

En majoritet uppfattar att skatterna används ineffektivt inom kommunen regionen och staten.

Fråga: Hur tror du att var och en av följande i huvudsak använder skattemedlen...?

Bas: Samtliga, 3055 intervjuer

demoskop

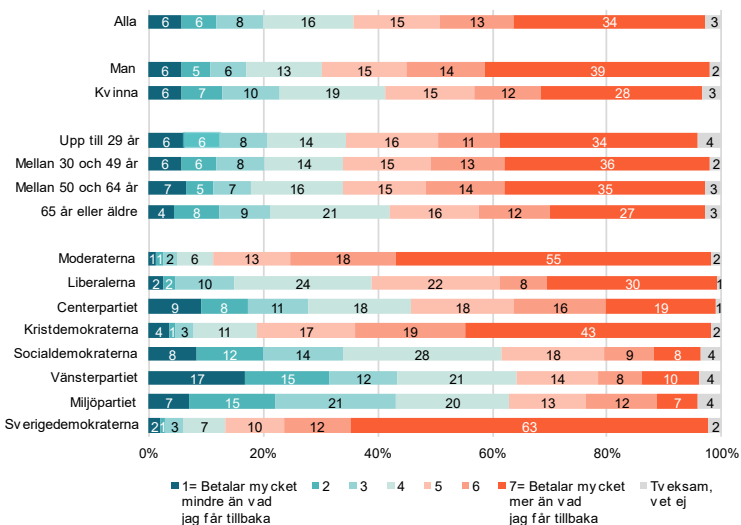
Frågan ovan är generellt ställd om effektivitet. En relaterad fråga är om man upplever sig betala mer i skatt än vad man får tillbaka i form av "offentlig service". Men "offentlig service" här avses hela den offentliga sektorns utbud och inte bara "service" i meningen offentlig konsumtion. Det är också i detta breda perspektiv som man får anta att respondenterna har tolkat frågan. Man skall också ha i beaktande att kännedomen om den faktiska skattebelastningen på en inkomst är låg bland svenska folket. Typiskt underskattar man skattenivån på inkomst (när moms och löneskatter räknas in). Å andra sidan är frågan svår – frågan är om respondenterna tänker på all "service" de får så som polis, försvar och vägar. Resultatet är att 34 procent anser att de betalar mycket mer skatt än vad de får tillbaka och en stor majoritet tycker att de betalar mer än vad de får tillbaka (svarsalternativen fem, sex och sju). Uppfattningen är starkare hos män men det är ingen väsentlig skillnad mellan könen. Det är ingen stor skillnad mellan åldrar men frågan är (föga förvånande) starkt kopplad till politisk hemvist.

Åsikt om hur mycket man får tillbaka

Nästan två av tre anser att de betalar mer i skatt än vad de får tillbaka i form av offentlig service. Uppfattningen gäller för en klar majoritet bland sympatisörerna till M, KD, SD, men även för en majoritet bland L- och C-anhängare. Uppfattningen att man betalar mindre än vad man får tillbaka är vanligast bland sympatisörer till S, V och MP.

Fråga: Anser du att du totalt sett betalar mer eller mindre i skatt än vad du får tillbaka i form av offentlig service (beakta alla skatter du betalar)?

Bas: Samtliga, 3055 intervjuer

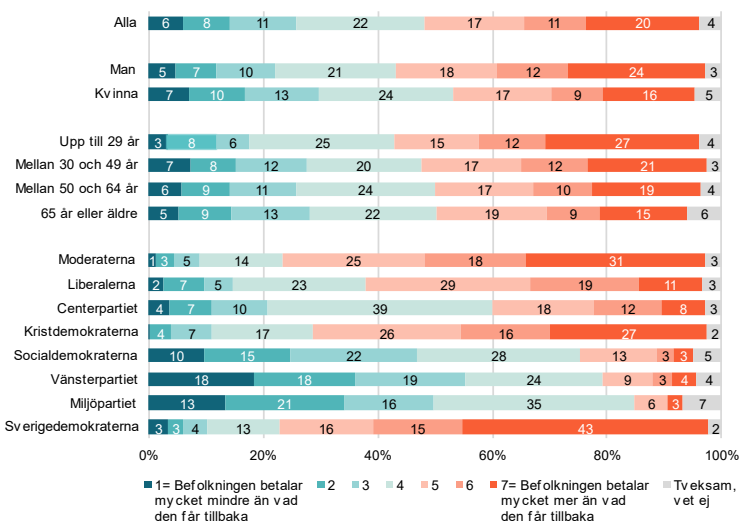
Nästa fråga är likartad men handlar nu i stället om befolkningen som helhet snarare än den egna situationen. När frågan ställs så ändras balansen i svaren. Det är nu inte längre en klar majoritet som svarar något av alternativen fem, sex eller sju. Grupperna som anser att befolkningen får tillbaka mer än vad som betalas in eller betalar mer än vad som den offentliga sektorn ger tillbaka är ungefär lika stora. I övrigt är det inga stora förskjutningar mellan de olika grupperna. Den övergripande slutsatsen av detta är att det finns en grupp som anser att man själv förlorar på skattesystemet men att andra samtidigt gynnas.

Åsikt om hur mycket befolkningen får tillbaka

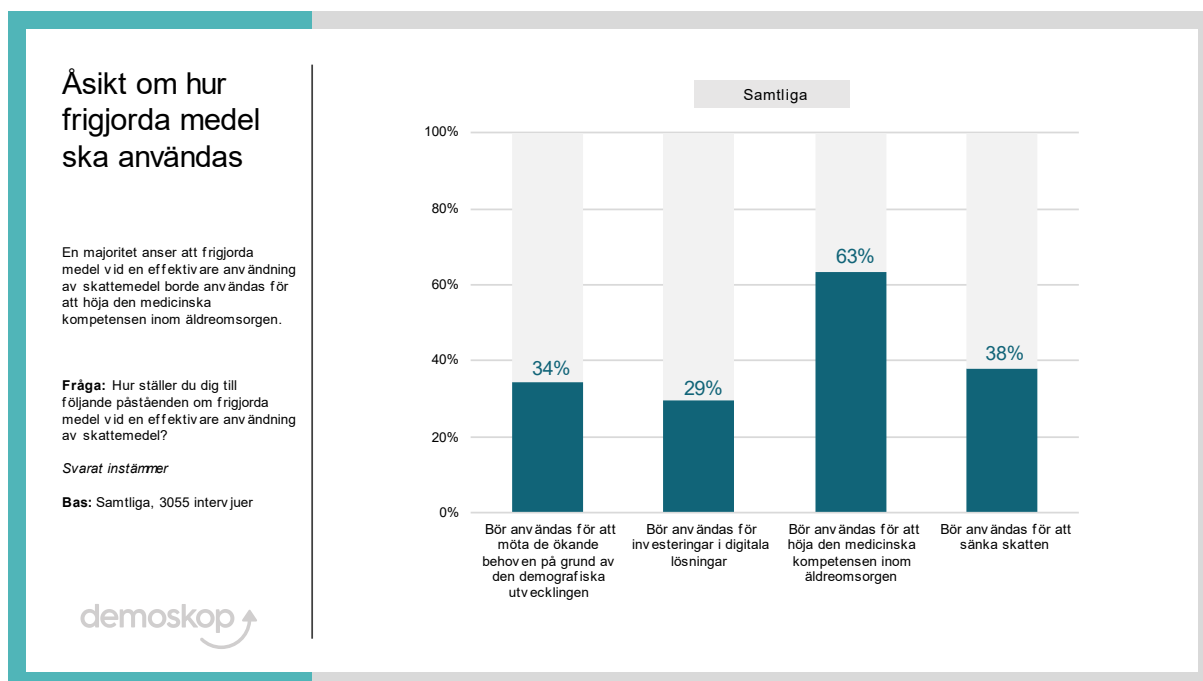
Knappt hälften anser att befolkningen betalar mer i skatt än vad de får tillbaka i form av samhällsservice. Uppfattningen är dominerande bland män, unga, M, L, KD- och SD-sympatisörer. Bland V och MP-sympatisörer är det istället en majoritet som anser att befolkningen betalar mindre än vad de får tillbaka. S-sympatisörerna är något mer kluva

Fråga: Anser du att befolkningen i stort betalar mer eller mindre i skatt än vad den får tillbaka i form av offentlig service?

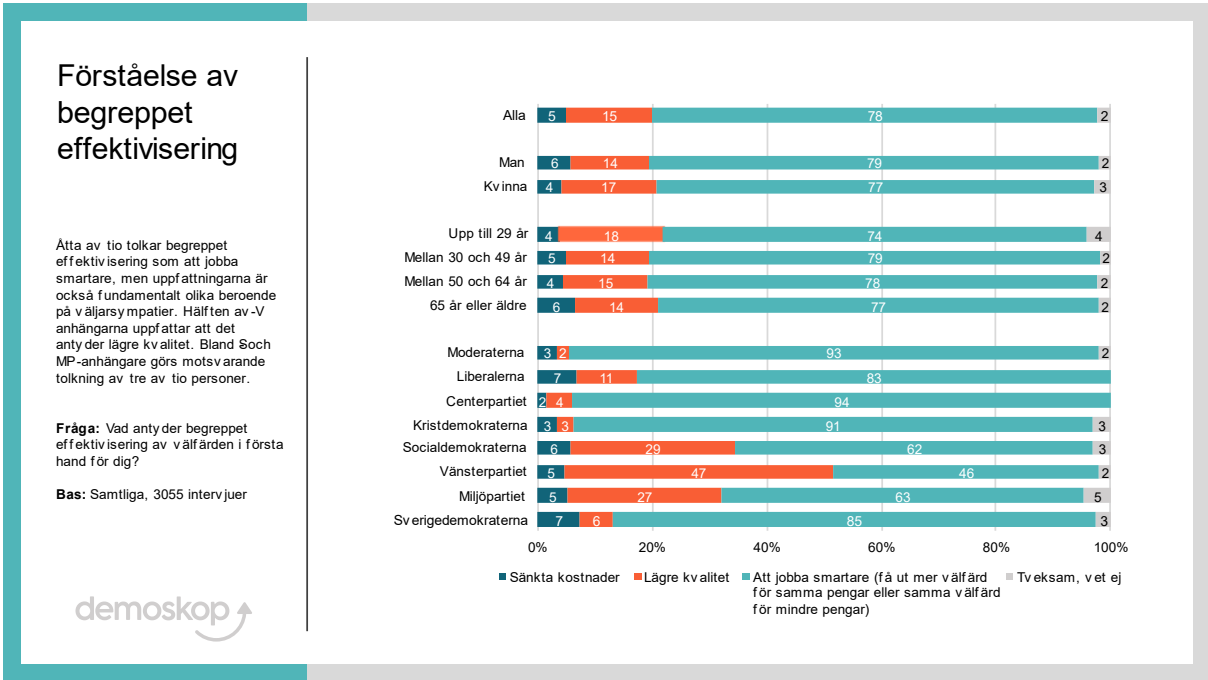
Bas: Samtliga, 3055 intervjuer

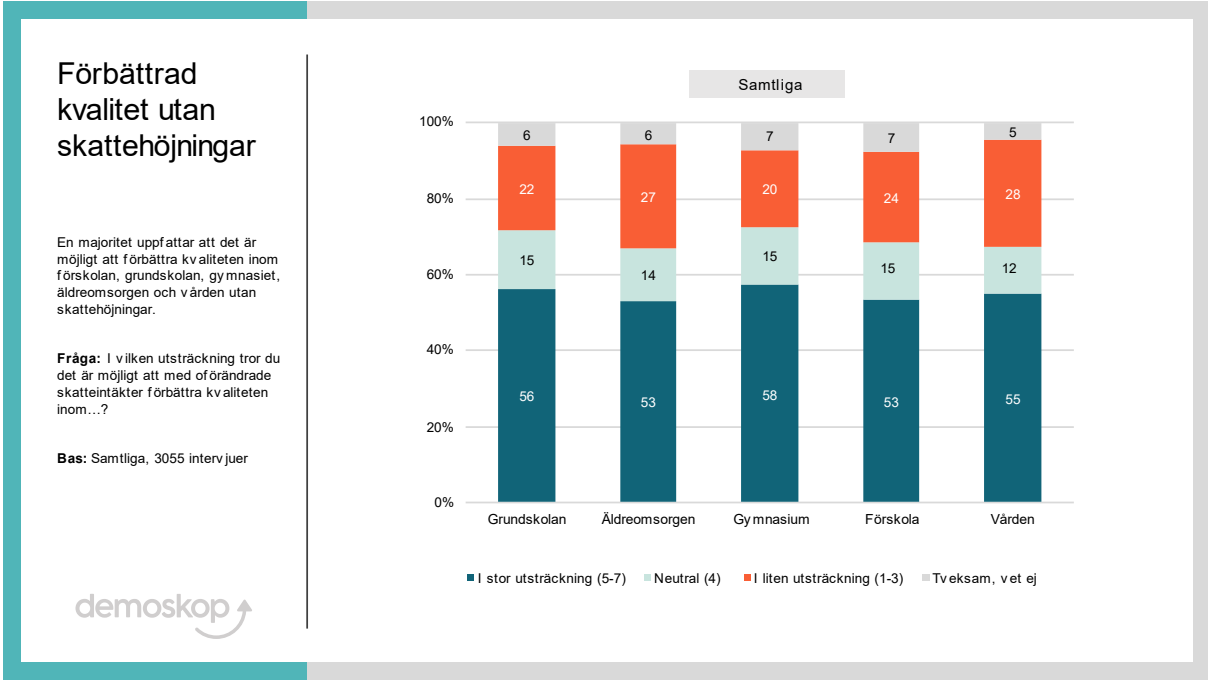
I nästa fråga förutsätts att det finns frigjorda medel efter en effektivisering, respondenterna får alltså inte frågan huruvida det är möjligt, och sedan ges alternativ för hur dessa medel bör användas. Frågan får sägas vara ganska svår – ytterst få är sannolikt insatta i den demografiska utvecklingen eller behovet av digitala lösningar i välfärden. Mönstret är förväntat, på icke villkorade frågor (konsekvenser för den egna ekonomin) brukar svenskar vilja satsa resurser på typiska välfärdsfrågor. Flest instämmer i att pengar bör användas i äldreomsorgen. Något kontraintuitivt finns det ändå i detta eftersom många anser att skattemedel används ineffektivt i välfärden (ovan).

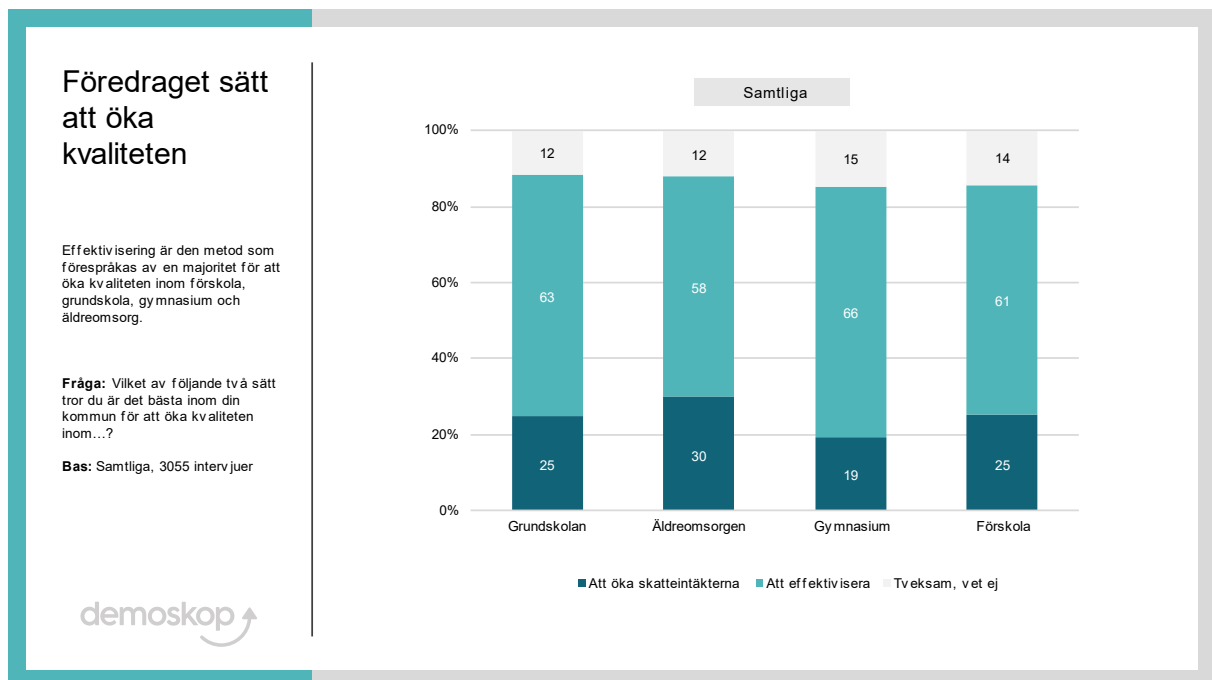
Nästa fråga handlar om hur man ser på själva begreppet "effektivisering". Ofta föreställer man sig att det är ett laddat ord som leder tanken till något negativt ("nedskärningar"). Men när begreppet förklaras så som i frågan anser en överväldigande majoritet att det betyder just att få ut mer av samma mängd resurser. Sedan är det förstås inte säkert att människor i allmänhet tänker så när begreppet "effektivisering" nämns utan att preciseras. Förväntat är också att synen på vad effektivisering är skiljer sig åt beroende av partisympati.

Som framgår av nedanstående diagram finns uppenbart ett starkt folkligt stöd för att effektivisering är rätt väg för att höja kvaliteten inom alla kommunens kärnverksamheter inom välfärden. Exempelvis tror 58 procent att det i stor utsträckning är möjligt att förbättra kvaliteten i grundskolan med oförändrade skatteintäkter. För samtliga områden menar en klar majoritet att effektivisera är ett bättre sätt att åstadkomma detta än att höja skatterna. Vilket är logiskt mot bakgrund av att man också uppfattar att skattemedel används ineffektivt.

Nästa fråga är en spegelbild av den förra. En majoritet tror att det i stor utsträckning finns en möjlighet att förbättra kvaliteten inom välfärdens kärnområden (här är även vården som ju inte är ett kommunalt åtagande) med.

I sammanfattning har merparten av svenskarna en god uppfattning om att Sverige har höga skatter jämfört med omvärlden och en majoritet anser att skattemedel generellt (oavsett del av den offentliga sektorn) inte används effektivt. De flesta tror att man själv betalar mer i skatt än vad man får tillbaka men en del av den gruppen tror (vilket förstås är sant) att detta inte gäller för alla. Man tror (inser) att vissa får tillbaka mer än vad man betalar – något som främst beror på var i livscykeln man befinner sig. När man förklarar begreppet "effektivisering" förstår en majoritet vad det innebär och det finns också en stark allmän uppfattning att effektivisering är en bra väg för att höja kvaliteten i välfärden.